

Fakta om grunnskolen 2021-22

Her finner du fakta om grunnskolen skoleåret 2021-22, med blant annet status for lærernormen, konsekvenser av korona og en egen del om voksne som får grunnskoleopplæring.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 16.12.2021

Innhold

Fakta om grunnskolen

- Stabilt elevtall og færre og større skoler
- Det har blitt flere lærere
- En del lærere fyller ikke kompetansekravene
- Litt under 8 prosent av elevene får spesialundervisning
- 6 prosent av elevene får særskilt norskopplæring
- Færre elever velger nynorsk som opplæringsform
- Fysisk aktivitet og helse er det mest populære valgfaget
- 8 av 10 førsteklassinger går på SFO
- Liten økning i tallet på elever som ikke møtte til skolestart
- Kilder

Konsekvenser av smitteverntiltak i grunnskolen

- Stengte skoler
- Høyt fravær for elever og lærere
- Redusert tilbud for elever med spesialundervisning og særskilt norskopplæring
- Kilder

Status for lærernormen

- Betydelig flere skoler oppfyller lærernormen på 1.-4. trinn
- Lærertettheten har økt
- De største kommunene har lavest lærertetthet
- Ofte under et halvt årsverk som mangler
- Lærernormen har ikke gitt flere ukvalifiserte lærere
- Ekstra lærere blir ofte brukt til å ha to lærere i klassen
- Lærernormen reduserer skolenes handlingsrom
- Det er behov for flere lærere

Voksne i grunnskolen

- Færre voksne tar grunnskoleopplæring
- 64 prosent av deltakerne er kvinner
- Hovedgruppen voksne er mellom 25 og 40 år
- Flesteparten er minoritetsspråklige
- 3 000 voksne får spesialundervisning
- Undervisningen av voksne foregår med personell med godkjent utdanning
- Flere kommuner samarbeider om grunnskoleopplæring for voksne
- Mange gir opplæring ved arbeidsplassen

Fakta om grunnskolen

Hovedfunn

- Det er 634 674 elever i grunnskolen og 2 761 skoler.
- Det er 15 færre skoler i år enn forrige skoleår.
- Det er 615 flere årsverk til undervisning sammenliknet med forrige skoleår,
- Andelen elever med spesialundervisning er over tre ganger så høy på 10. trinn som på 1. trinn.
- 6,3 prosent av elevene får særskilt norskopplæring
- 36 prosent av lærerne som underviser i engelsk på 1.-7. trinn oppfyller ikke kompetansekravene for undervisning.

Stabilt elevtall og færre og større skoler

Det er 634 674 elever i grunnskolen. Det er 823 færre elever enn i 2020-21. De siste 3 årene har det blitt 1600 færre elever i grunnskolen.

Det er 2 761 grunnskoler i Norge. Dette er 15 færre enn i 2020-21. Det er særlig en nedgang i skoler med under 100 elever.

Gjennomsnittlig antall elever per skole har økt med 25 siden 2011-12, fra 205 til 230.

Antall skoler etter skolestørrelse

	Under 100 elever	100-299 elever	300 eller fler elever	Skoler totalt
2021-22	768	1107	886	2761
2020-21	776	1107	893	2776
2019-20	792	1110	897	2799

Det har blitt flere lærere

Det er 615 flere årsverk til undervisning i offentlige og private grunnskoler sammenliknet med forrige skoleår, og 4 815 flere enn i 2014-15. Økningen er først og fremst på 1.-4. trinn, der det er 2 541 flere årsverk skoleåret 2021-22 enn det var skoleåret 2014-15. Økningen kommer som følge av midlene som er bevilget til flere lærere de siste syv skoleårene.

90 prosent av offentlige grunnskoler oppfyller lærernormen på 1.-4. trinn skoleåret 2021-22. På 5.-7. trinn oppfyller 96 prosent av skolene kravet, mens 92 prosent oppfyller på 8.-10. trinn.

Om norm for lærertetthet

I 2017 vedtok Stortinget å innføre en øvre grense for hvor mange elever det skal være per lærer. Fra høsten 2018 var målet at det i gjennomsnitt skulle være maksimalt 16 elever per lærer i ordinær undervisning på 1.-4. trinn og maksimalt 21 elever på 5.-10- trinn.

Fra august 2019 ble normen skjerpet til 15 elever på 1.-4. trinn og 20 elever på 5.-10- trinn.

I lærertetthet i ordinær undervisning er særskilt norskopplæring og spesialundervisning utelatt.

En del lærere fyller ikke kompetansekravene

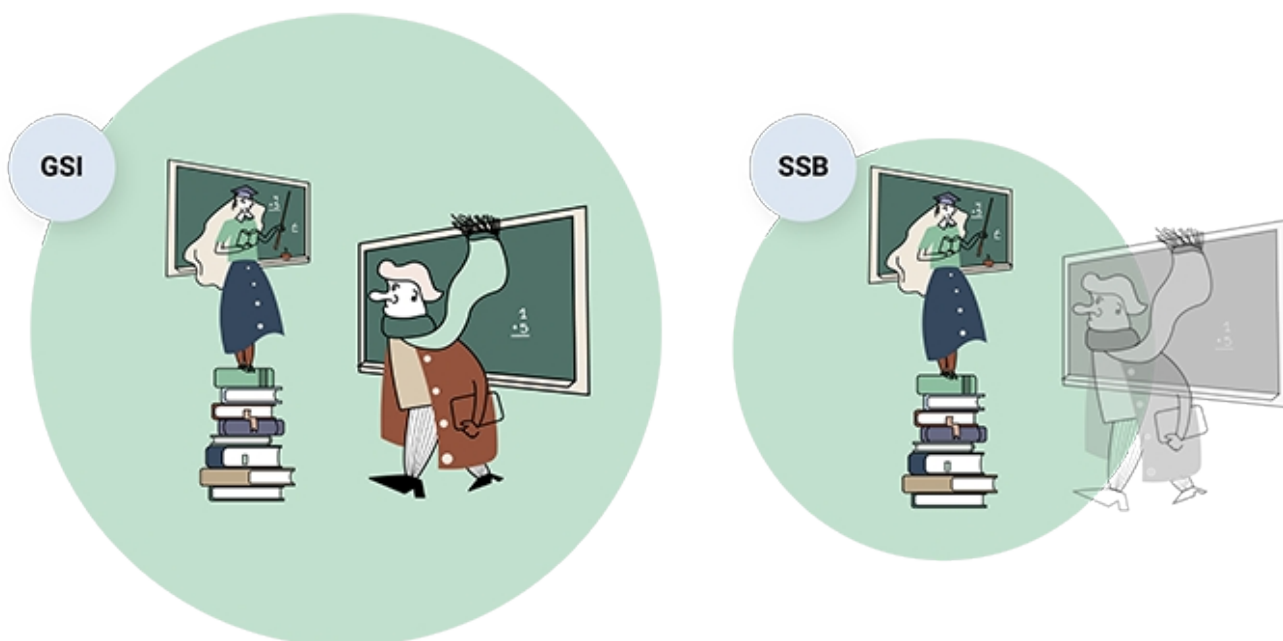
5,3 prosent av lærerne oppfyller ikke kompetansekravene for tilsetting. Det vil si at de ikke har en lærerutdanning eller annen godkjent utdanning for tilsetting i grunnskolen. Det har vært en økning på 0,6 prosentpoeng siden forrige skoleår. Også andelen undervisningstimer gitt av lærere som ikke oppfyller kompetansekravene for tilsetting har økt siden forrige skoleår. 4,1 prosent av undervisningstimene blir i dette

skoleåret gitt av lærere som ikke oppfyller kompetansekravene for tilsetting. Dette tyder på at lærere uten godkjent utdanning underviser litt færre timer enn de som har en godkjent utdanning.

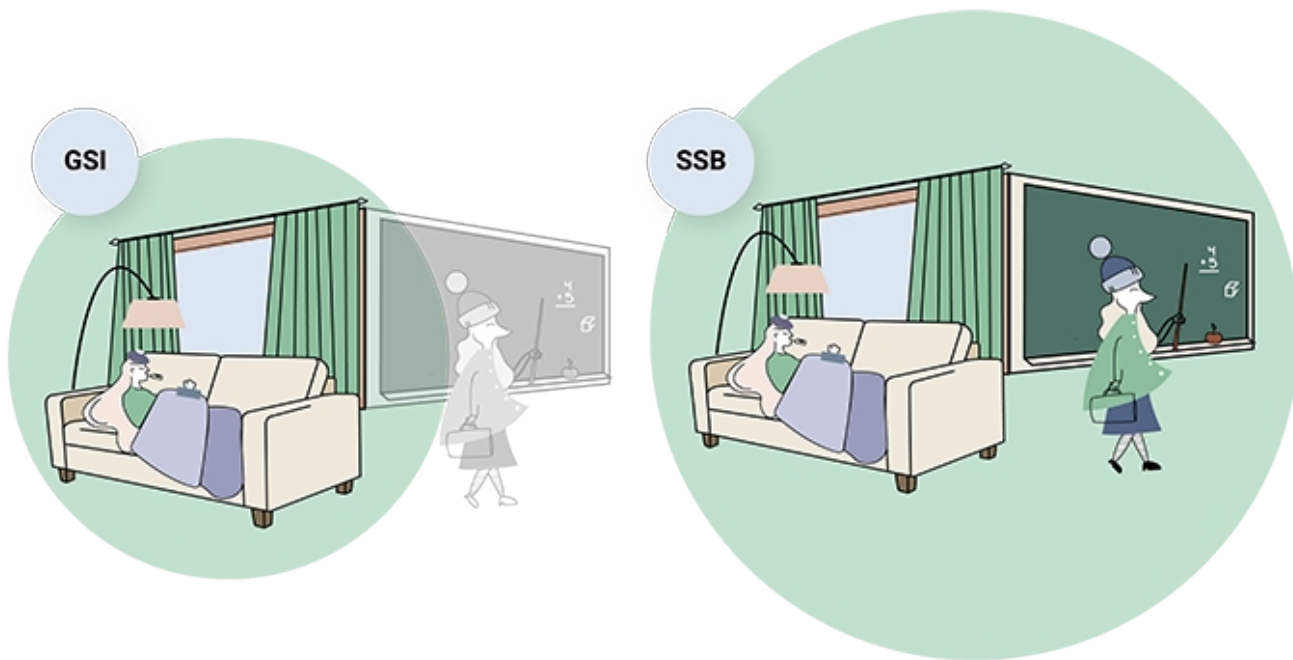
Forskjeller mellom SSB og Utdanningsdirektoratet (GSI)

Både Utdanningsdirektoratet og SSB publiserer tall over ansatte i grunnskolen. SSB viser en betydelig høyere andel lærere uten godkjent kompetanse enn Utdanningsdirektoratet. NTNU Samfunnsforskning fikk derfor i oppdrag å undersøke nærmere hva disse forskjellene skyldes ([Utdanningsdirektoratet 2021](#)). Rapporten fant blant annet at noe av forskjellen ligger i definisjonen av godkjent kompetanse. Siden SSB-statistikken bygger på registerinformasjon om utdanning, har man definert hvilke utdanninger som regnes som godkjente lærerutdanninger. I GSI rapporteres andelen uten godkjent kompetanse slik som kompetansekravene er beskrevet i opplæringsloven. Dermed regner man i GSI annen pedagogisk utdanning enn lærerutdanning som godkjent kompetanse. Det samme er tilfelle med lærerutdanning fra utlandet som er godkjent av NOKUT. En annen viktig forskjell er at GSI tar utgangspunkt i planlagte lærerårsverk for hele skoleåret, mens SSB regner ut fra antall ansatte. Det gjør at en timevikar teller med i SSBs statistikk noe de ikke gjør i GSI. Disse faktorene bidrar til sammen til at relativt store forskjeller mellom de to statistikkene ([Iversen mfl 2021](#)).

GSI definerer flere utdanninger som godkjent lærerkompetanse enn SSB.

I SSB-statistikken inkluderes også vikarer.

Det står mer om ulikhetene i statistikken på udir.no

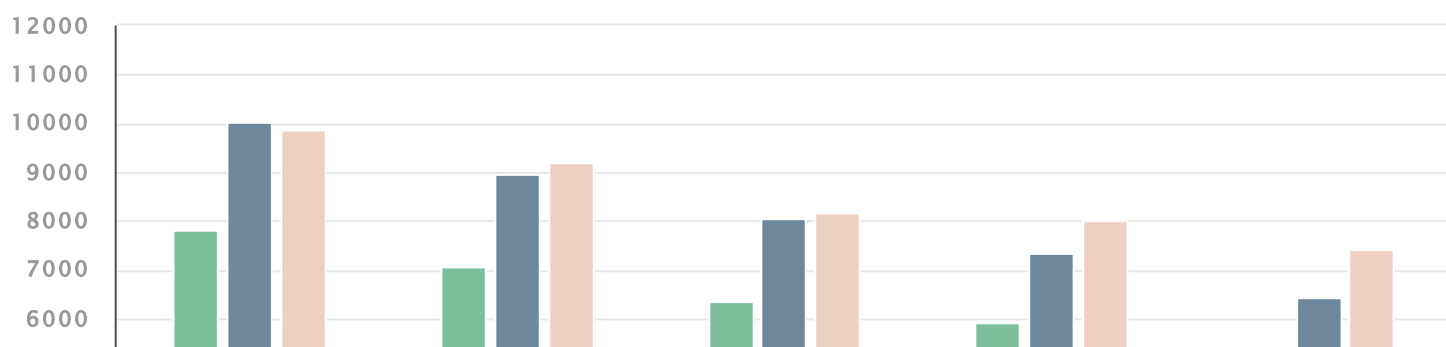
Nesten 1 av 3 engelsklærere mangler studiepoeng for undervisning i engelsk

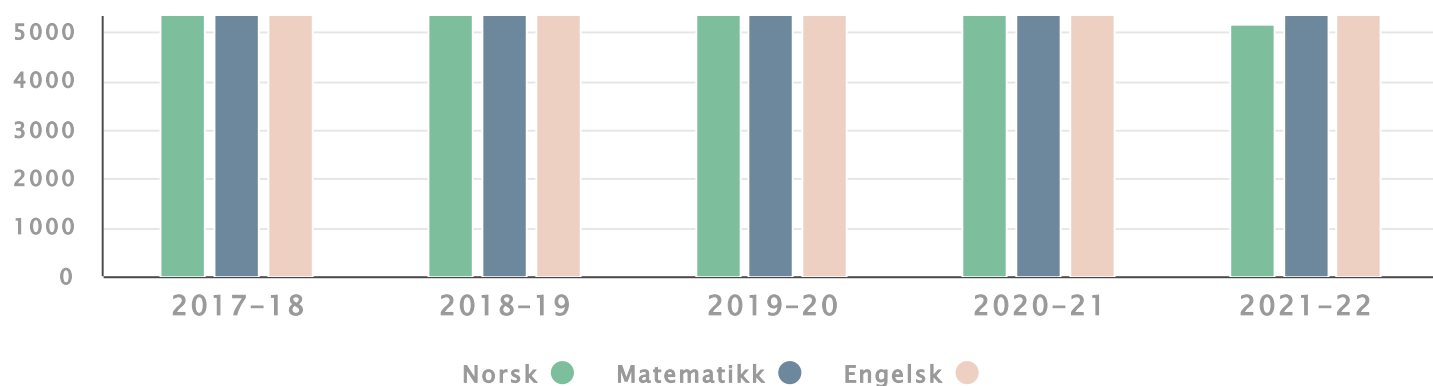
For lærere som underviser i norsk, matematikk, engelsk, samisk og norsk tegnspråk, er det et kompetansekrav om 30 studiepoeng på barnetrinnet og 60 på ungdomstrinnet.

14 prosent av norsklærerne, 19 prosent av matematikklærerne og 31 prosent av engelsklærerne oppfyller ikke kompetansekravet for fagene de underviser i.

 Diagram |
  Tabell |
  Last ned

Lærere som ikke oppfyller kompetansekravene for fagene de underviser i etter fag 1.-10. trinn

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Lærere som ikke oppfyller kompetansekravene for fagene de underviser i etter fag 1.-10. trinn

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Norsk	7 819	7 052	6 336	5 902	5 153
Matematikk	10 032	8 965	8 071	7 350	6 419
Engelsk	9 860	9 185	8 174	7 996	7 430

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Engelsk på 1.-7. trinn skiller seg ut med en særlig høy andel lærere som ikke oppfyller kompetansekravene for å undervise i faget med 36 prosent.

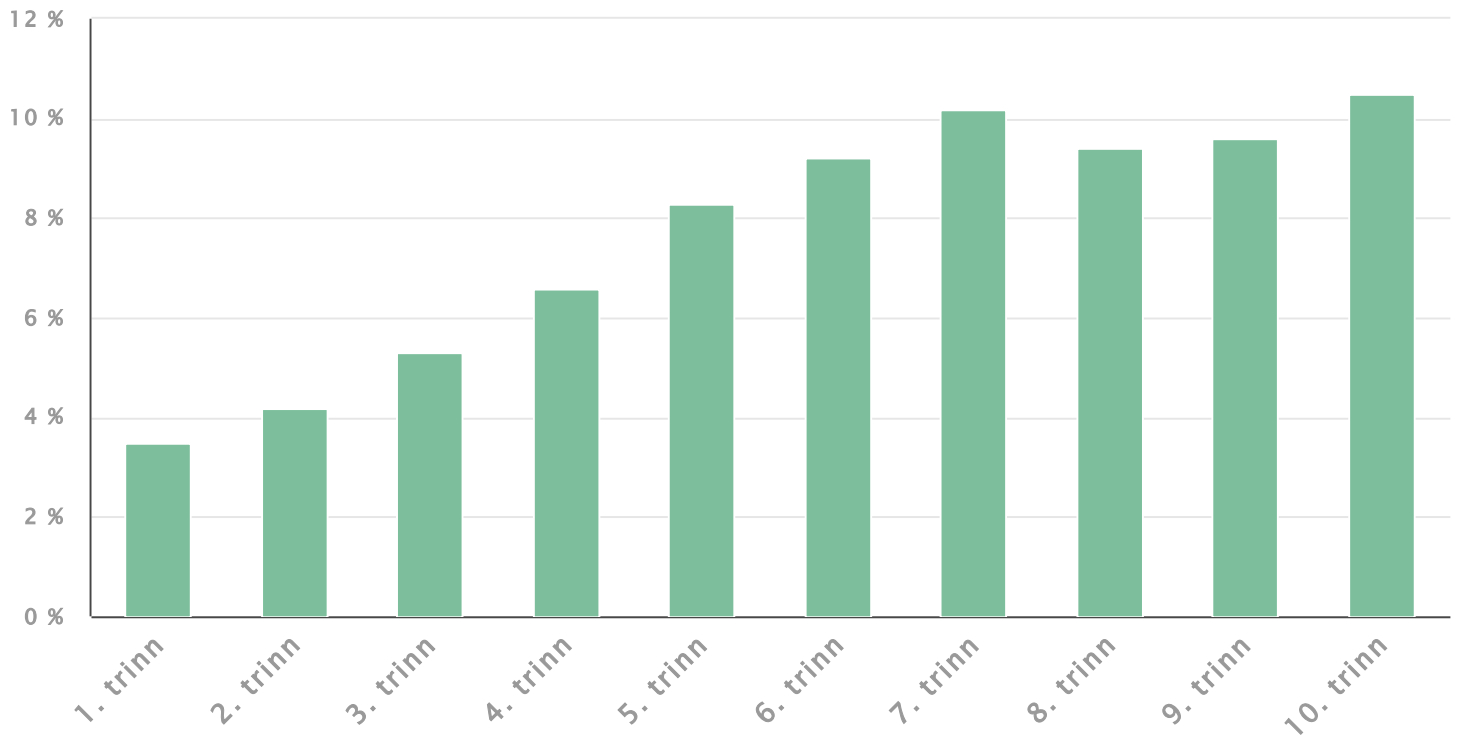
Dersom alle lærere som ikke oppfyller kompetansekravet for undervisning i norsk, matematikk og engelsk skulle ta videreutdanning, vil det være behov for 19 002 plasser til videreutdanning for lærere. Tallene for 2021-22 viser behov for 2 246 færre plasser enn forrige skoleår. Samtidig er det 707 flere lærere i grunnskolen enn ved forrige skoleår.

Litt under 8 prosent av elevene får spesialundervisning

Andelen elever som får spesialundervisning har sunket jevnt de siste ti årene og har nå stabilisert seg på litt under 8 prosent. I 2021-22 får 7,7 prosent spesialundervisning, 68 prosent av disse er gutter.

Andelen elever som får spesialundervisning, er høyere på privatskoler enn på offentlige skoler. På private skoler er andelen 10,1 prosent, mens den er 7,6 på offentlige skoler. Andelen elever med spesialundervisning er over tre ganger så høy på 10. trinn som på 1. trinn. Fra 7. trinn til 8. trinn er det en nedgang, før andelen igjen stiger.

Andel elever med spesialundervisning fordelt på trinn, 2021-22

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Andel elever med spesialundervisning fordelt på trinn, 2021-22

	1. trinn	2. trinn	3. trinn	4. trinn	5. trinn	6. trinn	7. trinn	8. trinn	9. trinn	10. trinn
Andel	3,5 %	4,2 %	5,3 %	6,6 %	8,3 %	9,2 %	10,2 %	9,4 %	9,6 %	10,5 %

Kilde: Utdanningsdirektoratet

48 prosent får spesialundervisningen hovedsakelig i klassen. Det har vært en jevn økning i andelen elever som får spesialundervisning i den ordinære klassen de siste årene. I 2013-14 var andelen 28 prosent.

6 prosent av elevene får særskilt norskopplæring

6,3 prosent av elevene får særskilt norskopplæring, som er på nivå med forrige skoleår. Andelen har gått gradvis nedover de siste 5 skoleårene.

Andel elever med særskilt norskopplæring

2021-22	6,3
2020-21	6,3
2019-20	6,4
2018-19	6,7
2017-18	7,1

3 380 elever får særskilt norsk i egne innføringsgrupper. Det er 170 flere enn forrige skoleår. Siden skoleåret 2016-17 har antallet elever som får særskilt norsk i egne innføringsgrupper blitt halvert.

Elever som har rett til særskilt norskopplæring, har også, etter behov, rett til morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring. Av elevene som får særskilt norskopplæring, får 26 prosent annen særskilt språkopplæring i tillegg. Det utgjør 10 374 elever. Siden 2015-16 har det vært en nedgang på 26 prosent i antall elever som får tospråklig fagopplæring, morsmålsopplæring eller annen tilrettelagt opplæring. Nedgangen kan henge sammen med endringer i innvandrerbefolkningen og kommunale prioriteringer

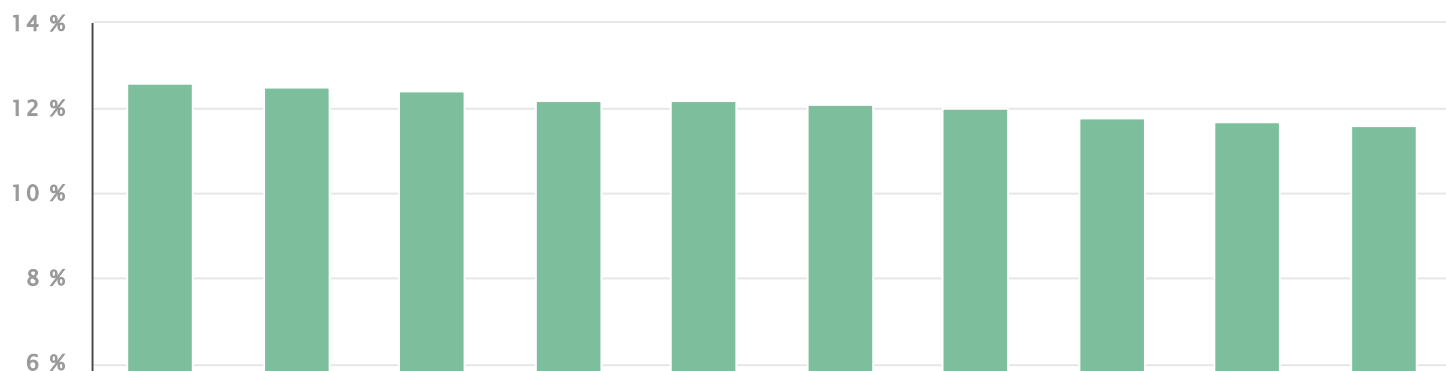
Færre elever velger nynorsk som opplæringsform

Andelen elever som får opplæring på nynorsk har gått ned fra 12,8 prosent i 2011-12 til 11,6 prosent i 2021-22. I Møre og Romsdal får 49 prosent av elevene opplæring på nynorsk. I Vestland er andelen 48 prosent og i Rogaland er den 22 prosent.

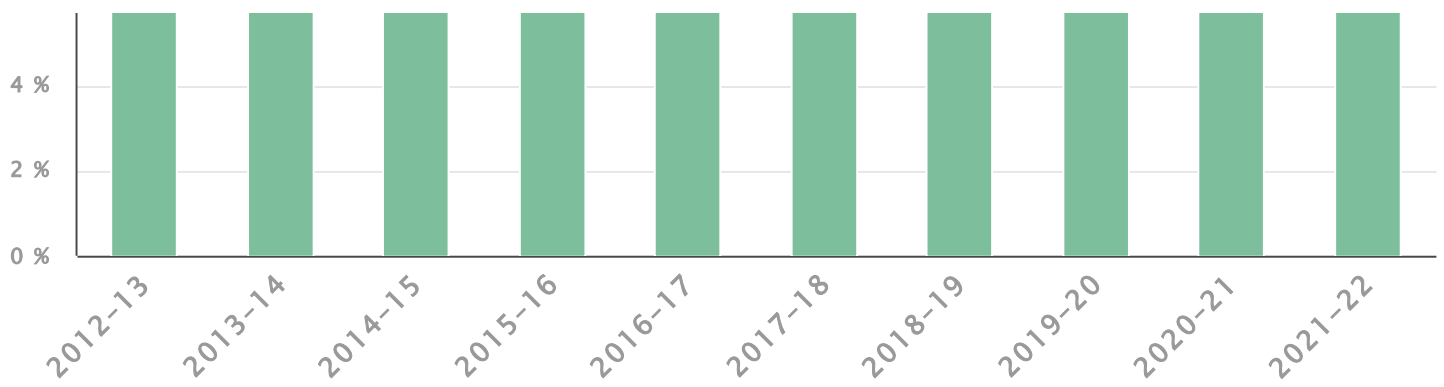
1,1 prosent har ikke opplæring verken på bokmål eller nynorsk. Disse får opplæring på enten samisk eller et annet språk.

Diagram | Tabell | Last ned

Andel elever med nynorsk som opplæringsform. Skoleåret 2012-13 til 2021-22

Andel elever med nynorsk som opplæringsform. Skoleåret 2012-13 til 2021-22

	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Andel	12,6 %	12,5 %	12,4 %	12,2 %	12,2 %	12,1 %	12,0 %	11,8 %	11,7 %	11,6 %

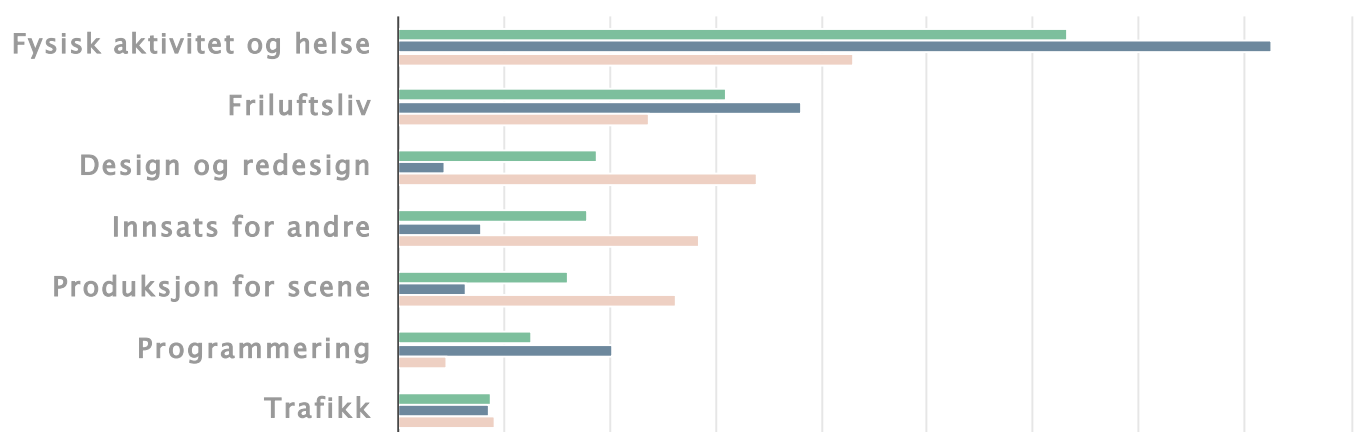
Fysisk aktivitet og helse er det mest populære valgfaget

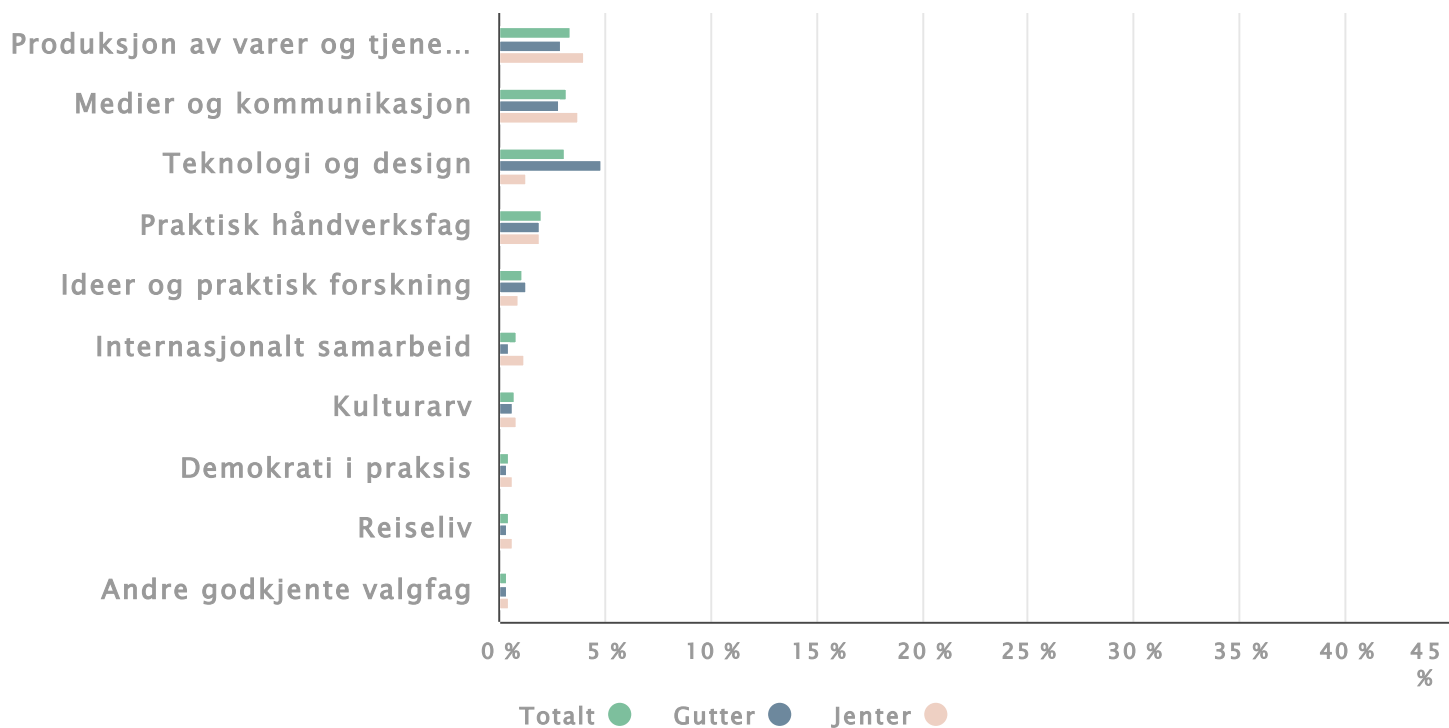
Elever på 8.-10. trinn kan velge mellom 16 ulike valgfag. Over halvparten av elevene velger ett av de tre mest populære valgfagene: fysisk aktivitet og helse, friluftsliv og design og redesign.

Ikke alle ungdomsskoler tilbyr alle valgfagene. Gjennomsnittlig gir skolene opplæring i fem ulike valgfag, men 11 prosent av skolene gir opplæring i kun ett valgfag. 29 prosent gir opplæring i syv eller flere valgfag.

 Diagram |
  Tabell |
  Last ned

Andel elever på 8.-10. trinn fordelt på valgfag 2021-22

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Andel elever på 8.-10. trinn fordelt på valgfag 2021-22

	Totalt	Gutter	Jenter
Fysisk aktivitet og helse	31,6 %	41,3 %	21,5 %
Friluftsliv	15,5 %	19,0 %	11,8 %
Design og redesign	9,4 %	2,2 %	16,9 %
Innsats for andre	8,9 %	3,9 %	14,2 %
Produksjon for scene	8,0 %	3,2 %	13,1 %
Programmering	6,3 %	10,1 %	2,3 %
Trafikk	4,4 %	4,3 %	4,6 %
Produksjon av varer og tjenester	3,4 %	2,9 %	4,0 %
Medier og kommunikasjon	3,2 %	2,8 %	3,7 %
Teknologi og design	3,1 %	4,8 %	1,3 %
Praktisk håndverksfag	2,0 %	1,9 %	1,9 %
Ideer og praktisk forskning	1,1 %	1,3 %	0,9 %
Internasjonalt samarbeid	0,8 %	0,5 %	1,2 %
Kulturarv	0,7 %	0,6 %	0,8 %
Demokrati i praksis	0,5 %	0,4 %	0,6 %
Reiseliv	0,5 %	0,4 %	0,6 %
Andre godkjente valgfag	0,4 %	0,4 %	0,5 %

Kilde: Utdanningsdirektoratet

8 av 10 førsteklasinger går på SFO

61 prosent av elevene på 1.-4. trinn deltar i SFO. På 1. trinn er andelen 83 prosent, mens den går ned til 30 prosent på 4. trinn. Nedgangen er størst mellom 3. og 4. trinn.

Litt over halvparten av barna som går på SFO har heltidsplass. Andelen som har heltidsplass på SFO har hatt en svak økning siden 2017-18.

I 2021-22 jobbet nærmere 18 900 ansatte i SFO. 79 prosent av disse er kvinner. 8 prosent av de ansatte i SFO har godkjent lærer- eller barnehagelærerutdanning, mens 43 prosent har fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget.

Prisene på SFO varierer mellom fylkene

I 2021-22 er gjennomsnittlig månedlig foreldrebetaling uten moderasjon 2808 kroner for en heltidsplass. Viken har dyrest månedlig foreldrebetaling med 3110 kroner per måned, mens foreldre i Troms og Finnmark betaler minst med 2445 kroner per måned.

Diagram | Tabell | Last ned

Gjennomsnittlig månedspris fordelt på fylker, 2021-22

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Gjennomsnittlig månedspris fordelt på fylker, 2021-22

	Viken	Rogaland	Møre og Romsdal	Vestfold og Telemark	Agder	Innlandet	Vestland	Oslo	Troms og Finnmark
Pris fylke	3 110	2 974	2 880	2 860	2 857	2 812	2 738	2 710	2 445
Gjennomsnitt	2 808	2 808	2 808	2 808	2 808	2 808	2 808	2 808	2 808

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Leksehjelp vanligst på 5. trinn

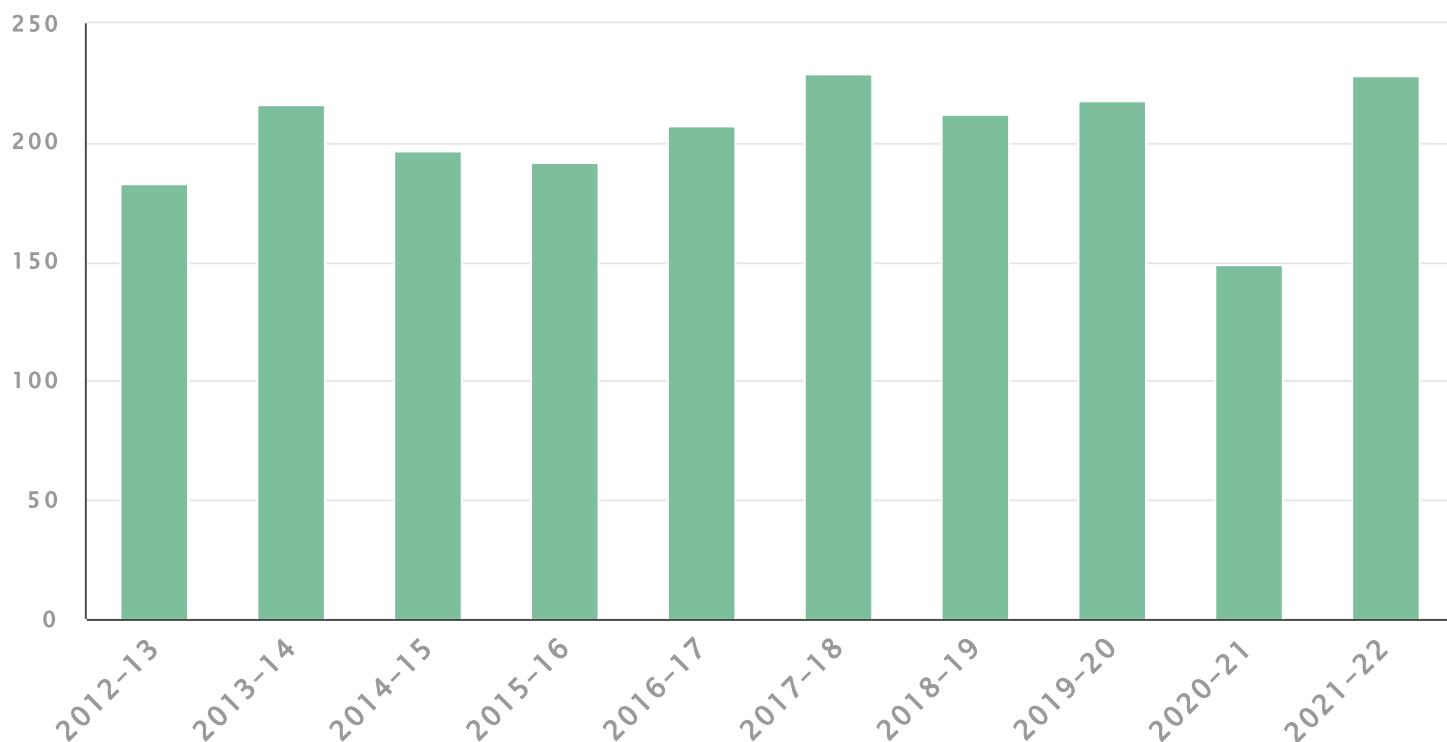
Kommunene har ansvar for å tilby minst åtte timer leksehjelp hver uke, fordelt på 1.-10. trinn. Vi ser at det er størst andel elever som deltar i leksehjelpsordningen på 3.-7. trinn. Andelen elever som deltar i leksehjelp har vært synkende de siste ti årene fra 20 prosent i 2011-12 til omtrent 16 prosent i 2021-22.

Liten økning i tallet på elever som ikke møtte til skolestart

228 elever møtte ikke opp ved skolestart i 2021-22, noe som er 79 flere elever enn forrige skoleår. Bortsett fra nedgangen forrige skoleår, har antallet økt de siste årene. En årsak til at elever ikke møter til skolestart kan være at de har flyttet til utlandet uten at flyttingen er registrert (Opinion 2020).

Diagram | Tabell | Last ned

Antall elever som ikke har møtt til skolestart 2012-13 til 2021-22

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Antall elever som ikke har møtt til skolestart 2012-13 til 2021-22

	2012– 13	2013– 14	2014– 15	2015– 16	2016– 17	2017– 18	2018– 19	2019– 20	2020– 21	2021– 22
Antall elever	183	216	197	192	207	229	212	218	149	228

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Kilder

Opinion (2020): Elever som ikke møter: En kvalitativ undersøkelse om årsaker til at elever ikke møter til skolestart. Gjennomført for Utdanningsdirektoratet. Oktober 2020. Upublisert.

Iversen, J. M. V., Haraldsvik, M. og Nyhus, O. H. (2021): Ulikheter i lærerstatistikk. SØF-rapport 4/21, NTNU Samfunnsforskning.

Ulikheter i lærerstatistikk ([Utdanningsdirektoratet 2021](#)).

Om statistikken

Alle tall og beregninger i dette notatet er gjort med utgangspunkt i rapporter fra Grunnskolens informasjonssystem (GSI), og er basert på et uttrekk av alle offentlige og private grunnskoler.

Tallene er per 1. oktober 2021, og den registrerte ressursbruken er den planlagte ressursbruken for hele skoleåret.

Grunnskolens informasjonssystem (GSI) samler inn en omfattende mengde data om grunnskolen i Norge. Du finner informasjon om følgende tema i GSI: elevtall, årstimer, ressurser, spesialundervisning, særskilt språkopplæring, målform, fremmedspråk, fysisk aktivitet, leksehjelp, SFO, valgfag og PPT.

Konsekvenser av smitteverntiltak i grunnskolen

Datagrunnlaget i dette notatet er hentet inn i perioden september– oktober, en periode med relativt lavt smittetrykk sammenlignet med november og desember 2021. I midten av september (uke 38) hadde 22 prosent av lærerne og 15 prosent av elevene minst en fraværsdag.

Hovedfunn

- 6 prosent av skolene måtte stenge skolen helt eller delvis minst én gang som følge av smitteutbrudd i perioden fra skolestart i august og frem til den 1. oktober
- 18 prosent av skolene innførte rødt eller gult tiltaksnivå i perioden fra skolestart og frem til den 1. oktober
- 22 prosent av lærerne hadde minst én fraværsdag i uke 38
- 15 prosent av elevene var borte minst én dag i uke 38
- 10 prosent av elevene som er tildelt timer med spesialundervisning har fått færre timer enn normalt
- 9 prosent av elevene som er tildelt timer med særskilt språkopplæring har fått færre timer enn normalt/planlagt

Stengte skoler

178 skoler har måttet stenge helt eller delvis minst én gang som følge av smitteutbrudd i perioden fra skolestart i august og frem til den 1. oktober. Det utgjør 6 prosent av skolene.

I tilfeller der hele skolen måtte holde fysisk stengt, var skolen i gjennomsnitt stengt i 3 dager. Skolene som måtte holde enkelte klasser stengt, holdt i gjennomsnitt stengt 4 dager i denne perioden.

Til sammenligning måtte 25 prosent av skolene holde helt eller delvis stengt minst en gang vinteren 2021 (4. januar – 12. mars) (Utdanningsdirektoratet 2021).

18 prosent av skolene (509 skoler) har rapportert at de innførte rødt eller gult tiltaksnivå i perioden fra skolestart og frem til den 1. oktober.

Rødt og gult nivå

I nivåinndelingen av smitteverntiltak definerer Folkehelseinstituttet grønt, gult og rødt nivå for hvilke smitteverntiltak som skal følges (trafikklysmodellen). På rødt nivå skal elevene deles inn i mindre grupper og kohorter, og det kan være nødvendig å begrense oppmøte på skoler. Skolene må vurdere ulike oppmøtetider for elevene og sørge for at elevene og ansatte holder avstand til hverandre.

Høyt fravær for elever og lærere

Totalt hadde 95 171 elever minst én fraværsdag i uke 38 (20.-24. september), noe som utgjør 15 prosent av alle elevene. Det er på nivå med uke 10 vinteren 2021 da 16 prosent av elevene borte minst en dag (Utdanningsdirektoratet 2021). Smittetrykket har variert gjennom året slik at det er vanskelig å sammenligne

vinter mot høst med utgangspunkt i disse to ukene.

Annen sykdom var den hyppigst registrerte årsaken til fravær, men mange elever har også fravær på grunn av koronasymptomer. Totalt var 78 prosent av fraværet blant elever sykdomsrelatert.

Fraværet er altså høyere blant lærere enn blant elever.

Årsaker til fravær blant elever i uke 38

Årsak	Andel
Syk/symptomer på korona	30 %
Syk/annet	48 %
Karantene	5 %
Andre årsaker	11 %
Vet ikke/ukjent/ikke gitt beskjed	4 %
Sum elever med fravær	100 %

I en tilfeldig valgt uke (uke 38, 20.- 24. september), hadde litt over 15 000 lærere minst én fraværsdag, noe som utgjør 22 prosent av lærerne

Korona eller symptomer på korona var årsaken til 25 prosent av fraværet. 43 prosent av fraværet skyldes annen sykdom. Totalt var 68 prosent av fraværet knyttet til sykdom.

Årsaker til fravær blant lærere i uke 38 (2021)

Årsak	Andel
Syk/symptomer på korona	25 %
Syk/annet	43 %
Karantene	2 %
Andre årsaker	29 %
Vet ikke/ukjent/ikke gitt beskjed	1 %
Sum lærere med fravær	100 %

Redusert tilbud for elever med spesialundervisning og særskilt

norskopplæring

10 prosent av elevene med vedtak om spesialundervisning har fått færre timer enn normalt i perioden fra skolestart til 1. oktober. Det er en lavere andel enn vinteren 2021 da andelen var 20 prosent (Utdanningsdirektoratet 2021).

Elever på 8.-10. trinn fikk i større grad timene som normalt, enn elevene på 1.-7. trinn.

Andel som har fått færre timer til spesialundervisning

Trinn	Høst 2020	Vinter 2021	Høst 2021
1.-4. trinn	12 %	20 %	12 %
5.-7. trinn	12 %	20 %	12 %
8.-10. trinn	8 %	21 %	8 %
Totalt 1.-10. trinn	10 %	20 %	10 %

9 prosent av elevene som er tildelt timer med særskilt språkopplæring har fått færre timer enn normalt/planlagt i perioden fra skolestart til 1. oktober. Totalt 3 534 elever som har tildelt timer til spesialundervisning har fått færre timer enn normalt/planlagt i perioden fra skolestart og frem til 1. oktober.

Til sammenligning fikk 25 prosent av elevene som er tildelt timer til særskilt norskopplæring, færre timer enn normalt våren 2021 (Utdanningsdirektoratet 2021).

I høst fikk elever på 8.-10. trinn i større grad timene som normalt/planlagt enn elevene på 1.-7. trinn.

Antall og andel som har fått færre timer til særskilt språkopplæring

Trinn	Antall elever med særskilt språkopplæring totalt	Antall elever som har fått færre timer	Andel som har fått færre timer
1.-4. trinn	19 428	1 954	10 %
5.-7. trinn	11 711	1 237	11 %
8.-10. trinn	8 586	343	4 %
Totalt 1.-10. trinn	39 725	3534	9 %

Kilder

Utdanningsdirektoratet (2021): Konsekvenser av smitteverntiltakene i grunnskoler, våren 2021.

Status for lærernormen

Lærertettheten er forbedret siden forrige skoleår, spesielt på 1.–4. trinn. 90 prosent av skolene på 1.–4. trinn oppfyller lærernormen og det er i gjennomsnitt 13,6 elever per lærer.

Hovedfunn:

Flere tall om lærertetthet

- På 8.–10. trinn oppfyller 92 prosent av grunnskolene normen, og på 5.–7. trinn er andelen 96 prosent.
- For at alle skolene skal oppfylle normen, er det behov for nærmere 300 ekstra lærerårsverk
- 13 prosent av offentlige grunnskoler trenger flere lærere for å oppfylle normen for lærertetthet.

Betydelig flere skoler oppfyller lærernormen på 1.–4. trinn

Det har vært en betydelig økning i andel grunnskoler som oppfyller kravet om 15 eller færre elever per lærer på 1.-4- trinn siden normen ble innført. I inneværende skoleår oppfyller 90 prosent av skolene dagens lærernorm på 1.–4. trinn, en økning fra 57 prosent skoleåret 2017–18.

86 prosent av elevene på 1.–4. trinn går på en skole som har 15 eller færre elever per lærer skoleåret 2021–22. I 2017–18 var andelen 35 prosent.

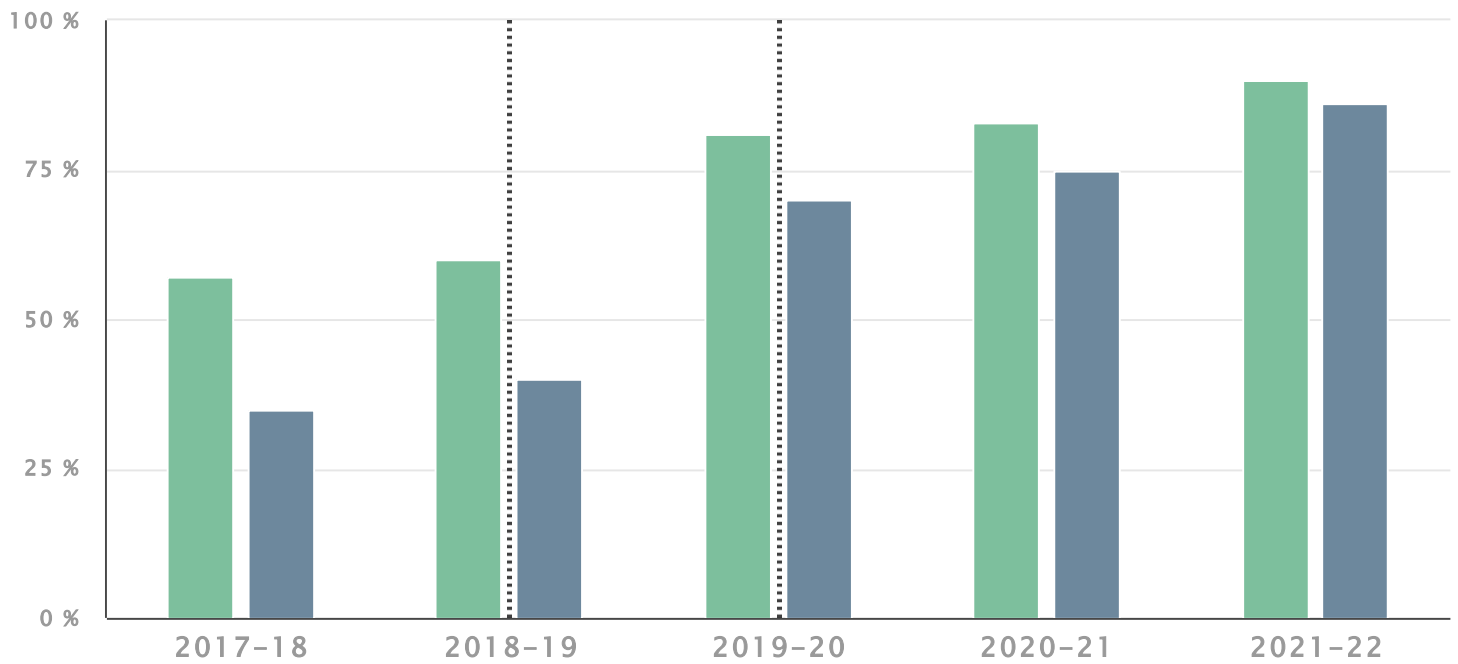
Det er flere som oppfyller lærernormen på de eldre trinnene. På 5.–7. trinn oppfyller 96 prosent av skolene normen, mens andelen er 92 prosent på 8.–10. trinn.

 Diagram | Tabell | Last ned

Andel skoler og andel elever på skoler med maks 15 elever
per lærer på 1.–4.trinn

Lærernorm innført

Lærernormen skjerpet

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Andel skoler og andel elever på skoler med maks 15 elever per lærer på 1.-4.trinn

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Andel skoler med maksimalt 15 elever per lærer på 1.-4. trinn (offentlige skoler)	57 %	60 %	81 %	83 %	90 %
Andel elever på 1.-4. trinn som går på skoler med maksimalt 15 elever per lærer (offentlige skoler)	35 %	40 %	70 %	75 %	86 %

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Norm for lærertetthet

Normen for lærertetthet sier at det skal være maksimalt 15 elever per lærer på 1.-4. trinn og maksimalt 20 elever per lærer på 5.-10. trinn.

I lærertetthet i ordinær undervisning er særskilt norskopplæring og spesialundervisning utelatt. Norm for

lærertetthet gjelder kun offentlige skoler, og private skoler er derfor ikke inkludert i tallene.

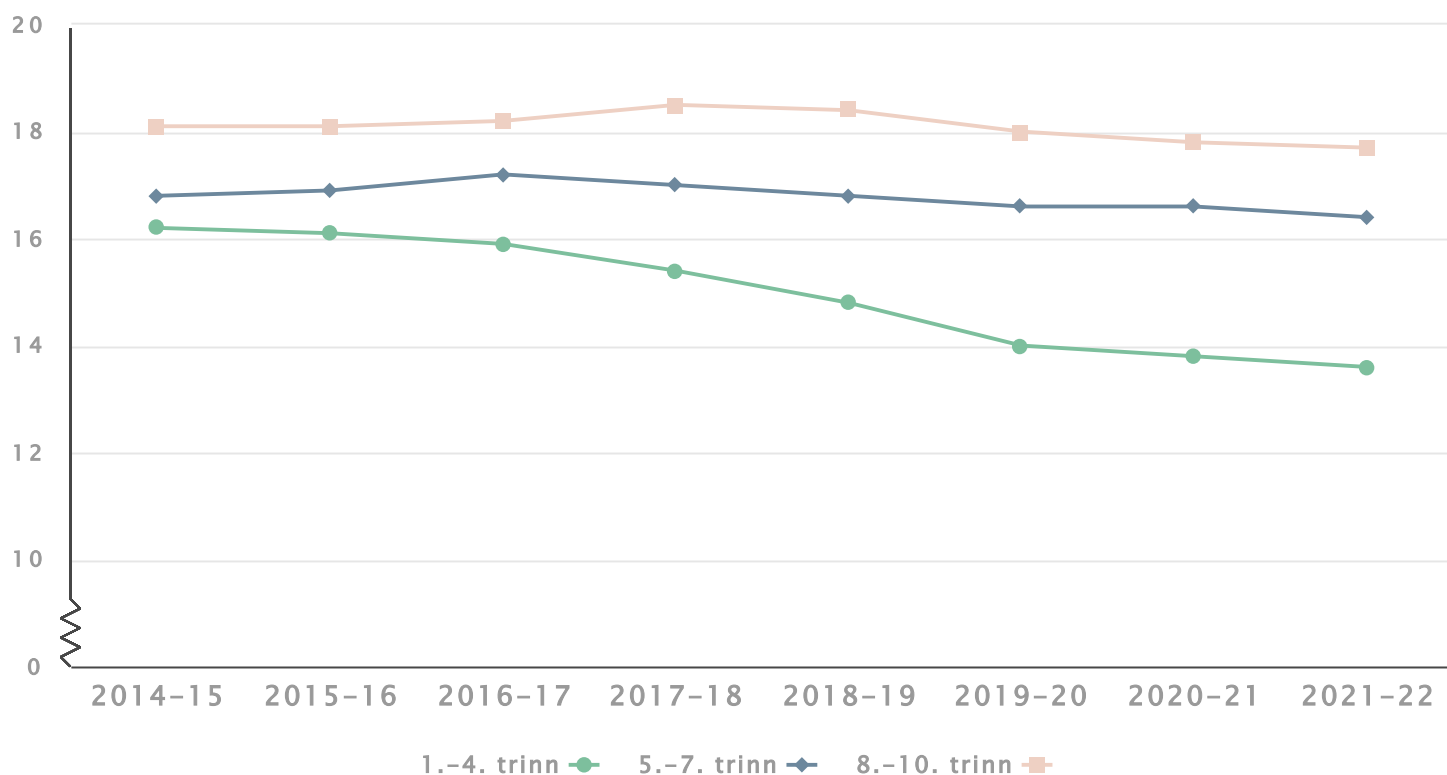
Normen ble vedtatt i 2017, da var maksimaltallet for antall elever per lærer 16 på 1.–4. trinn og 21 på 5.–10. trinn. Normen ble skjerpet fra august 2019.

Lærertettheten har økt

Lærertettheten har økt de siste fire årene, etter å ha vært relativt stabil i årene før. Det er i hovedsak på 1.–4. trinn at vi ser en nedgang i antall elever per lærer. På mellom- og ungdomstrinnet er nedgangen mindre. På 1.–4. trinn er lærertettheten 13,6 i 2021–22, mens den var 16,2 i 2014–15

Diagram | Tabell | Last ned

Elever per lærer i ordinær undervisning (offentlige skoler) ≡

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Elever per lærer i ordinær undervisning (offentlige skoler)

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
1.-4. trinn	16,2	16,1	15,9	15,4	14,8	14,0	13,8	13,6
5.-7. trinn	16,8	16,9	17,2	17,0	16,8	16,6	16,6	16,4
8.-10. trinn	18,1	18,1	18,2	18,5	18,4	18,0	17,8	17,7

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Hva er lærertetthet

Lærertetthet beregnes ved å dele antall elevtimer på antall lærertimer. Dette betyr at dersom det blir flere elever på samme antall lærere/lærertimer vil lærertettheten gå ned, mens færre elever på samme antall lærere/lærertimer vil føre til høyere lærertetthet.

Det er to mål på lærertetthet:

Lærertetthet i ordinær undervisning – i dette målet regnes elevtimer og ressurser til spesialundervisning og undervisning i særskilt språkopplæring ikke med.

I norm for lærertetthet (lærernormen) er det dette målet som benyttes.

Lærertetthet inkludert spesialundervisning og særskilt språkopplæring. I dette målet på lærertetthet inkluderes timer til spesialundervisning og særskilt språkopplæring i motsetning til i lærertetthet i ordinær undervisning.

De største kommunene har lavest lærertetthet

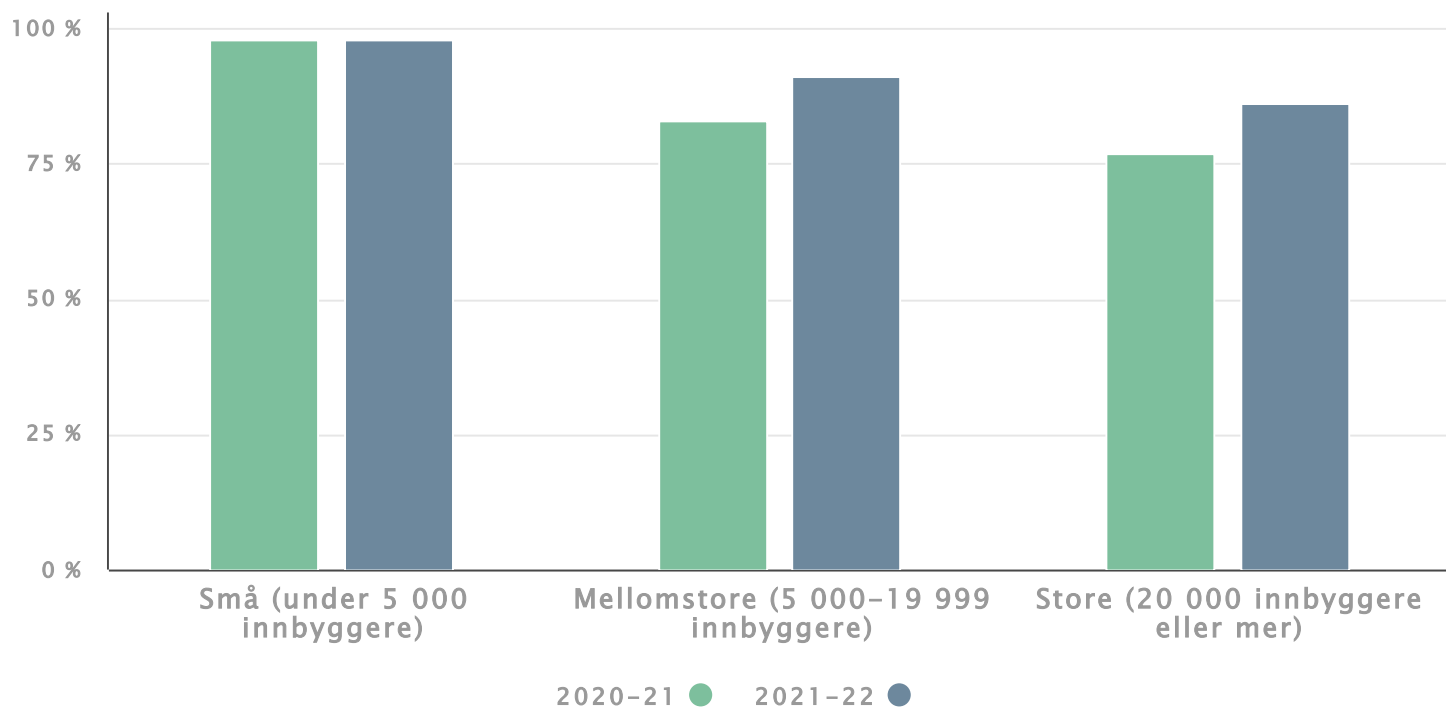
De mellomstore og store kommunene har flere elever per lærer enn de små kommunene, og dette gjelder på alle trinn. Det har vært en bedring av lærertettheten for alle kommunestørrelser.

Det er særlig store kommuner som har fått ekstra ressurser for å ansette lærere, og det er i disse kommunene økningen i lærertetthet har vært størst. I kommuner med over 20 000 innbyggere er det 10 prosentpoeng flere skoler som oppfyller normen på 1.-4. trinn enn forrige skoleår.

Likevel er det fortsatt en forskjell mellom små og store kommuner. For eksempel oppfyller 98 prosent av skolene i små kommuner normen på 1.-4. trinn mens andelen er 86 prosent for skolene i store kommuner.

Diagram | Tabell | Last ned

Andel skoler som oppfyller normen på 1.-4. trinn etter kommunestørrelse (offentlige skoler) ☰

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Andel skoler som oppfyller normen på 1.-4. trinn etter kommunestørrelse (offentlige skoler)

	Små (under 5 000 innbyggere)	Mellomstore (5 000-19 999 innbyggere)	Store (20 000 innbyggere eller mer)
2020-21	98 %	83 %	77 %
2021-22	98 %	91 %	86 %

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Det er i hovedsak i de fem største kommunene at det er flest elever per lærer. Skoleåret 2021 – 22 har disse

fra 16,2 til 17,4 elever per lærer. Det har vært en betydelig bedring av lærertettheten i disse kommunene de siste 5 årene, spesielt i Oslo der det har blitt 3,9 færre elever per lærer i gjennomsnitt.

Elever per lærer i 1.–10. trinn i de fem største kommunene, 2021–22 (offentlige grunnskoler).

	Bærum	Trondheim	Oslo	Stavanger	Bergen
2017–18	19,6	18,5	20,1	18,8	18,3
2020–21	17,8	17	16,9	16,6	16,3
2021-22	17,4	17,1	16,2	16,3	16,6

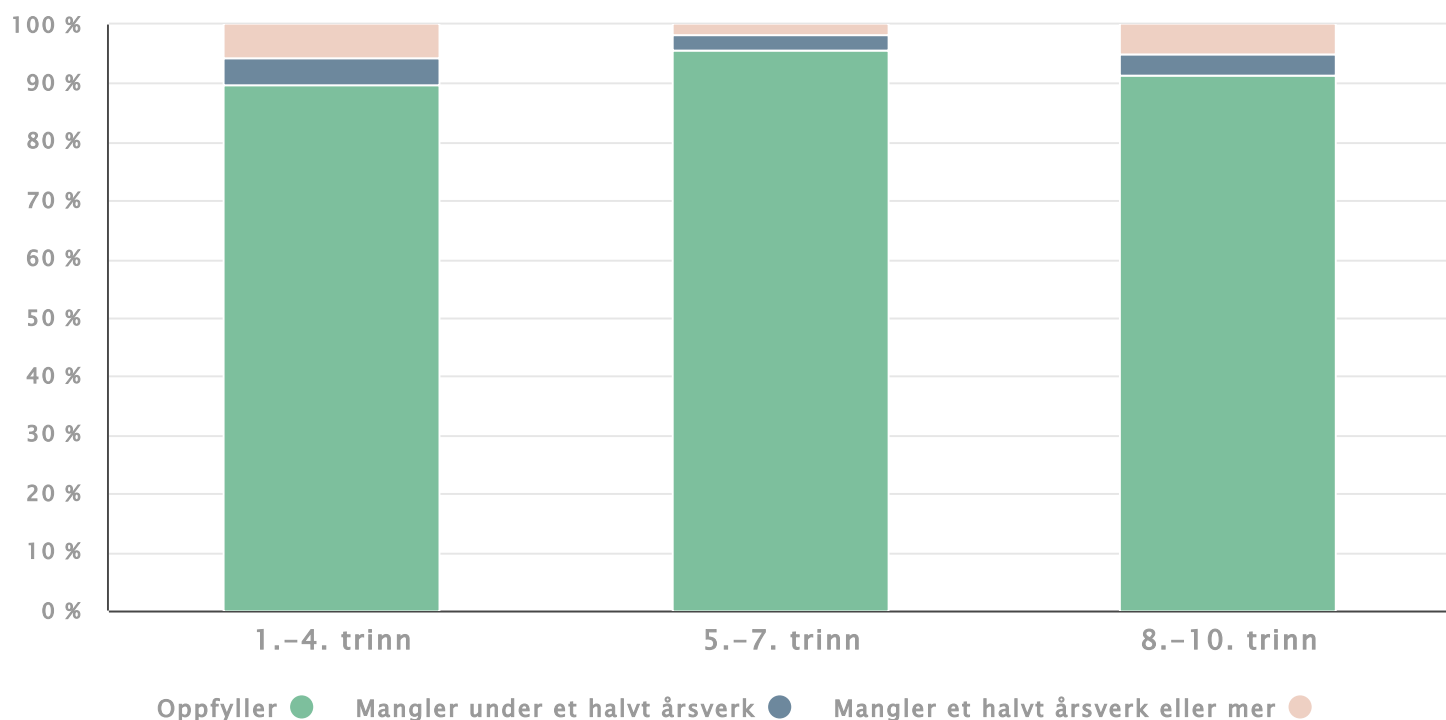
Kilde: Utdanningsdirektoratet

Ofte under et halvt årsverk som mangler

På 1.–4. trinn mangler 5 prosent av skolene mindre enn et halvt årsverk på å oppfylle kravene. En like høy andel mangler mer enn et halvt årsverk.

Diagram | Tabell | Last ned

Andelen grunnskoler som oppfyller kravene i lærernormen helt eller delvis, fordelt på trinn, 2021–22

Andelen grunnskoler som oppfyller kravene i lærernormen helt eller delvis, fordelt på trinn, 2021–22

	1.-4. trinn	5.-7. trinn	8.-10. trinn
Oppfyller	89,7 %	95,7 %	91,6 %
Mangler under et halvt årsverk	4,8 %	2,5 %	3,4 %
Mangler et halvt årsverk eller mer	5,5 %	1,7 %	4,9 %

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Lærernormen har ikke gitt flere ukvalifiserte lærere

I skoleåret 2021–22 blir 3,7 prosent av undervisningstimene ved offentlige grunnskoler gitt av personale som ikke oppfyller kompetansekravene for tilsetting. Før normen ble innført i 2017-18 var andelen 4,1.

Det har vært en bekymring for at normen ville medføre at andelen lærere uten godkjent utdanning ville øke. Det ser ikke ut til at dette har vært tilfelle så langt.

I skoleåret 2021–22 var det Troms og Finnmark, Nordland og Oslo som hadde høyest andel undervisning gitt av ukvalifisert personale.

Tall for ukvalifiserte lærere gjelder ikke ansatte som har måttet fungere som lærere i høst på grunn av koronasituasjonen. Disse regnes som vikarer og rapporteres ikke i GSI.

Ekstra lærere blir ofte brukt til å ha to lærere i klassen

Skolebygninger og pedagogiske hensyn kan ha betydning for om man deler klasser eller setter inn ekstra lærerressurser i eksisterende klasser når man får flere lærere.

De ekstra lærerne blir i hovedsak benyttet til å styrke eksisterende grupper, framfor å dele elevene i mindre grupper, og til å styrke basisfagene, viser en undersøkelse som NIFU har gjennomført (Sandsør mfl. 2020). De benyttes også til å dele elevene i mindre grupper i enkelte fag. Få oppga at lærerne brukes til å etablere nye klasser eller grupper. Dette kan skyldes at skolene ikke har nok areal til at de kan dele opp undervisningen i mindre grupper i så stor grad som de ønsker (Sandsør mfl. 2020).

Lærernormen ble utgangspunkt for smitteveilederen i skolen

Under pandemien har norm for lærertetthet påvirket smittevernet i skolen, der norm for lærertetthet har vært veiledende for kohortstørrelsene. Selv om plassmangel og fysiske begrensninger stedvis har gjort det vanskelig å følge smittevernet, har normen også bidratt til at kohorttankegangen som helsemyndighetene la opp vanligvis kunne følges (Pedersen mfl. 2021).

Lærernormen reduserer skolenes handlingsrom

Skolelederne opplever at normen gjør at lærerne får mer tid til den enkelte elev, og at den legger til rette for bedre tverrfaglig samhandling og profesjonsutvikling blant lærerne. 80 prosent av skolelederne og 70 prosent av skoleeierne synes at lærernormen i noen eller stor grad har fungert.

Samtidig opplever skoleledere og skoleeiere at handlingsrommet er redusert, for eksempel når det gjelder å fordele lærerressurser mellom trinn og muligheten til å benytte andre yrkesgrupper i skolen. Også skoleeierne gir uttrykk for at normen er utformet på en slik måte at den reduserer kommunens og skolens handlingsrom, og binder dem til en ressursfordeling som ikke nødvendigvis er gunstig med tanke på elevenes behov (Sandsør mfl. 2020).

Flere skoleledere peker på at de gjerne må bruke mer ressurser på 5.-7. trinn enn det normen krever. For eksempel krever praktisk-estetiske fag noe høyere bemanning. Dersom enkeltelever krever ekstra oppfølging innenfor den ordinære opplæringen, vil noen ekstra ressurser raskt føre til at normen er oppfylt på 5.-7. trinn, mens det er mer krevende å få nok ressurser til 1.-4. trinn. Flere skoleledere mener også at overgangen fra 4. til 5. trinn er krevende og kunne ønsket seg en norm på 15 elever per lærer også på 5. trinn (Pedersen mfl. 2021).

Det er behov for flere lærere

I 2021–22 har det blitt drøyt 300 flere årsverk i den ordinære undervisningen, samtidig som det har blitt 2 365 færre elever i offentlige grunnskoler siden forrige skoleår. Dette har bidratt til at noen flere skoler oppfyller normen. Endringene fra forrige skoleår er imidlertid beskjedne; Fortsatt mangler nærmere 300 årsverk for at alle skolene skal oppfylle normen, forutsatt at det ikke er omdisponering av lærerressurser mellom trinn internt på skolene. Behovet er størst i kommuner som har over 20 000 innbyggere. Disse kommunene trenger nærmere 200 årsverk for å oppfylle normkravene. Totalt mangler 13 prosent av grunnskolene nok undervisningsårsverk til å oppfylle normen.

Voksne i grunnskolen

11 800 personer deltar i grunnskoleopplæring spesielt tilrettelagt for voksne i skoleåret 2021-22. Dette er en nedgang på over 1 000 sammenlignet med forrige skoleår.

Hovedfunn

- 11 800 personer deltar i grunnskoleopplæring spesielt tilrettelagt for voksne i 2021-22.
- 64 prosent av deltakerne er kvinner.
- 3 000 får spesialundervisning.

Voksenopplæring under koronapandemien

Også voksne i grunnskoleopplæring ble berørt av nedstengningen i samfunnet på grunn av koronapandemien. Du kan lese mer om dette i rapporten fra den ekstraordinære GSI-innsamlingen i vår, og i analysen om grunnskoleopplæring under koronasituasjonen. [Legge inn lenke til korona-artikkel]

Færre voksne tar grunnskoleopplæring

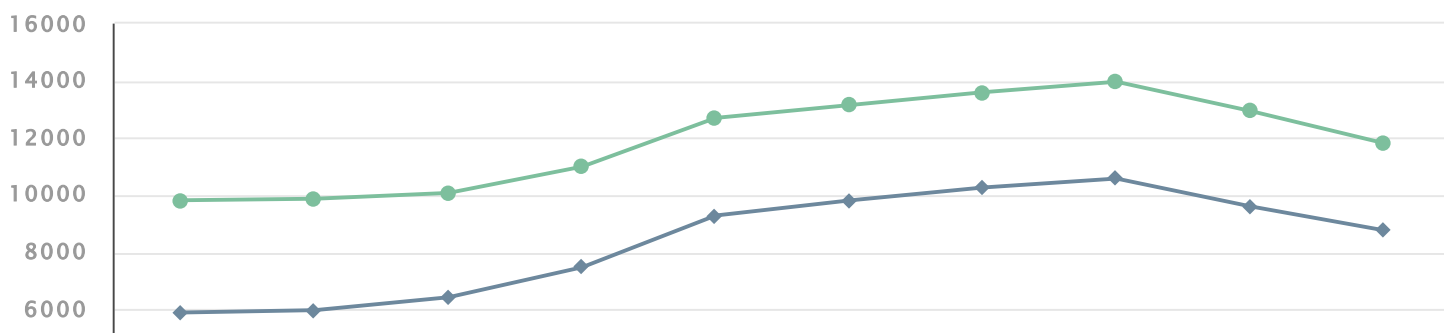
I 2021-22 får 11 800 voksne grunnskoleopplæring. Dette er over 1 000 færre enn forrige skoleår. Gruppen av voksne som får grunnskoleopplæring omfatter både voksne med ordinær grunnskoleopplæring, og voksne med spesialundervisning.

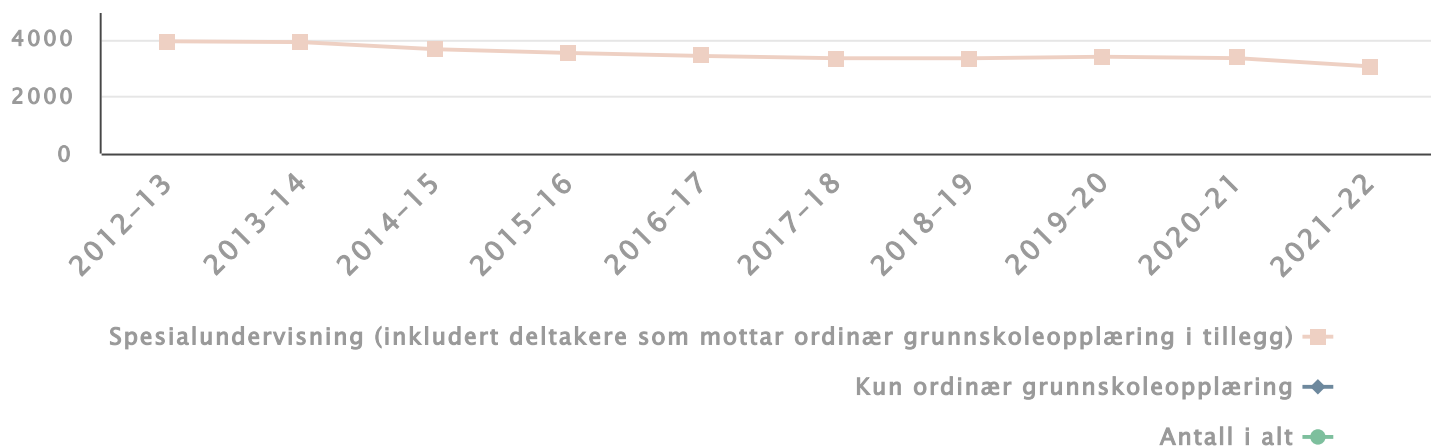
Oslo har nesten 2 400 voksne deltagere som får ordinær grunnskoleopplæring eller spesialundervisning, noe som utgjør 20 prosent av alle deltagerne. Viken og Rogaland har også mange deltagere på grunnskolenes område, med henholdsvis 18 og 11 prosent av deltagerne.

I årene fram til 2019-20 økte antallet voksne deltakere, noe som har sammenheng med den store økningen i flyktninger rundt 2016 (Statistisk sentralbyrå 2020). Denne trenden ser nå ut til å ha snudd og fra 2019 til 2021 har antall deltakere i voksenopplæringen gått ned med over 2000.

Diagram | Tabell | Last ned

Antall voksne i grunnskoleopplæring

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Antall voksne i grunnskoleopplæring

	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Antall i alt	9 814,0	9 867,0	10 071,0	10 991,0	12 698,0	13 146,0	13 597,0	13 950,0
Kun ordinær grunnskoleopplæring	5 882,0	5 965,0	6 417,0	7 468,0	9 280,0	9 807,0	10 260,0	10 500,0
Spesialundervisning (inkludert deltakere som mottar ordinær grunnskoleopplæring i tillegg)	3 932,0	3 902,0	3 654,0	3 523,0	3 418,0	3 339,0	3 337,0	3 390,0

Kilde: Utdanningsdirektoratet

*Inkluderer både deltakere som kun har spesialundervisning og deltakere med både ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning.

Rett til grunnskoleopplæring for voksne

For å ha rett til grunnskoleopplæring særskilt organisert for voksne må søkeren oppfylle følgende vilkår:

- Være over opplæringspliktig alder
- Ikke ha rett til videregående opplæring etter opplæringsloven §3-1

- Ha lovlig opphold i Norge
- Trengte grunnskoleopplæring

Retten til grunnskole for voksne gjelder også de som har fullført grunnskolen, men som likevel trenger mer grunnskoleopplæring. Retten er regulert i opplæringslova kap. 4A og i rundskriv Udir-3-2012.

Kommunen har ansvaret for opplæringen, men trenger ikke gjennomføre den selv. En god del kommuner gir grunnskoleopplæring for voksne ved interkommunalt samarbeid.

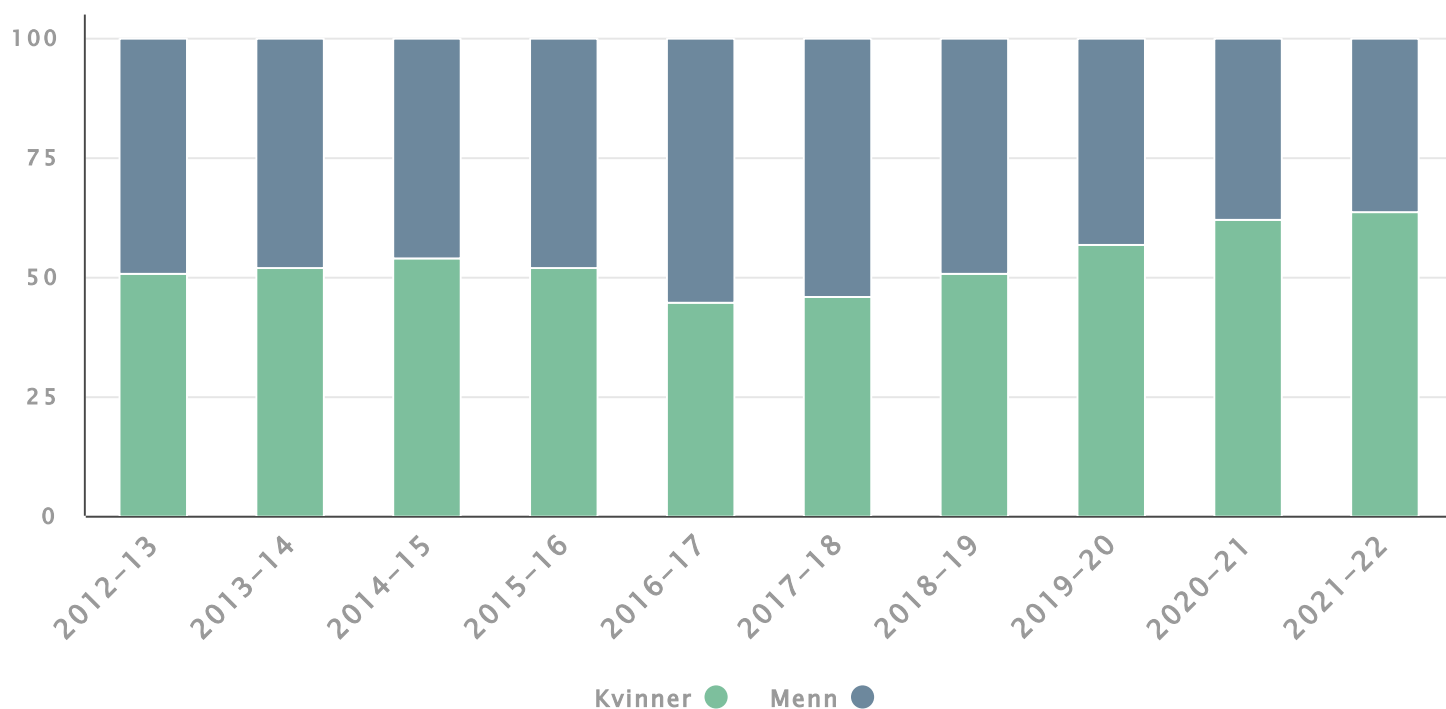
Mer informasjon om voksenopplæring finner du her.

64 prosent av deltakerne er kvinner

Flertallet av deltakerne i grunnskoleopplæringen for voksne er kvinner. Kvinnene utgjør 64 prosent av deltakerne, en økning på 2 prosentpoeng sammenlignet med forrige skoleår, og andelen har vært økende de siste fire årene. 2017-18 var forrige gang menn utgjorde flertallet, med 54 prosent av deltakerne.

Diagram | Tabell | Last ned

Andel deltagere i grunnskoleopplæring for voksne etter kjønn

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Andel deltagere i grunnskoleopplæring for voksne etter kjønn

	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Kvinner	51	52	54	52	45	46	51	57	62	64
Menn	49	48	46	48	55	54	49	43	38	36

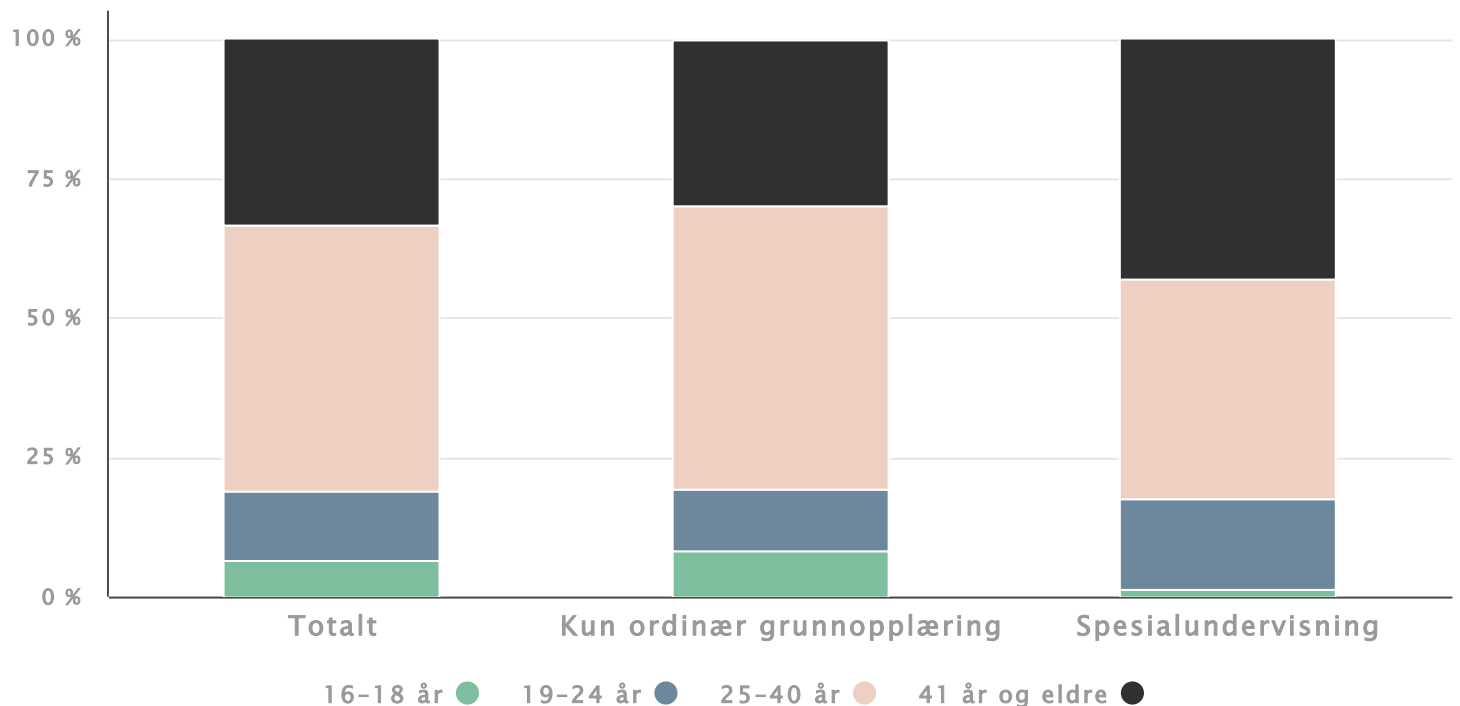
Kilde: Utdanningsdirektoratet

Hovedgruppen voksne er mellom 25 og 40 år

Aldersfordelingen blant deltakerne viser at den største gruppen er mellom 25 og 40 år. Denne aldersgruppen utgjør nesten halvparten av deltakerne. Blant de med kun spesialundervisning utgjør imidlertid de som er 41 år og eldre den største gruppen, med 43 prosent.

Diagram | Tabell | Last ned

Aldersfordeling for voksne deltagere i ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning. 2021-22

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Aldersfordeling for voksne deltagere i ordinær grunnskoleopplæring og spesialundervisning. 2021-22

	Totalt	Kun ordinær grunnopplæring	Spesialundervisning
16–18 år	6,6 %	8,4 %	1,4 %
19–24 år	12,4 %	11,1 %	16,1 %
25–40 år	47,8 %	50,6 %	39,5 %
41 år og eldre	33,3 %	29,9 %	43,1 %

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Flesteparten er minoritetsspråklige

78 prosent av deltagerne som får grunnskoleopplæring for voksne er minoritetsspråklige. Blant deltakerne som kun får ordinær grunnskoleopplæring er utgjør minoritetsspråklige hele 98 prosent, mens de utgjør 15 prosent blant deltakerne som kun får spesialundervisning.

At minoritetsspråklige utgjør en så stor andel av deltakerne kan tyde på at mange som mottar slik grunnskoleopplæring har innvandret til Norge som ungdom eller voksne og ikke har fått opplæring tilsvarende norsk grunnskole.

3 000 voksne får spesialundervisning

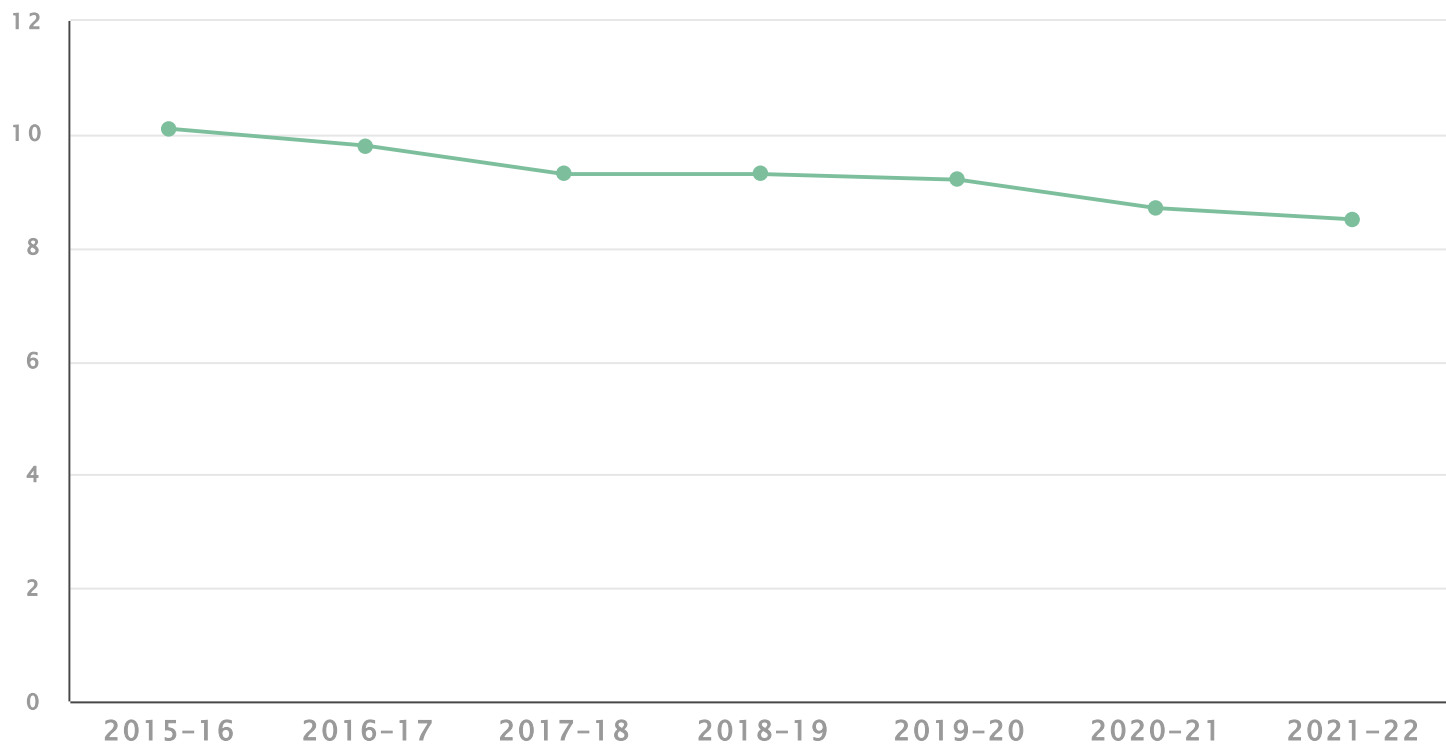
Voksne som ikke har tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning. I 2021-22 gjelder dette om lag 3 000 av de voksne i grunnskoleopplæring. De aller fleste av disse mottar all undervisning som spesialundervisning, men nesten 200 av dem mottar ordinær grunnskoleopplæring i tillegg.

Undervisningen av voksne foregår med personell med godkjent utdanning

97prosent av årsverkene til undervisning av voksne i grunnskoleopplæring blir utført av personell med godkjent utdanning. Denne andelen har økt 2 prosentpoeng sammenlignet med 2016-17.

 Diagram | Tabell | Last ned

Antall voksne deltagere per årsverk til undervisningspersonale

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Antall voksne deltagere per årsverk til undervisningspersonale

	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Antall deltagere per årsverk til undervisningspersonale	10,1	9,8	9,3	9,3	9,2	8,7	8,5

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Totalt er det nesten 1 400 årsverk til undervisningspersonale til grunnskoleopplæring for voksne i 2021-22. Dette gir 8,5 deltagere per årsverk til undervisningspersonale, noe som er en nedgang på 0,2 deltagere per årsverk sammenlignet med i 2020-21.

Flere kommuner samarbeider om grunnskoleopplæring for voksne

310 kommuner har innbyggere som deltar i grunnskoleopplæring for voksne. 221 kommuner har voksenopplæring i egen kommune, mens 132 kommuner har innbyggere som deltar i grunnskoleopplæring i en annen kommune. Det er totalt 72 kommuner som gir grunnskoleopplæring til deltagere fra andre

kommuner. Noen av kommunene gir opplæring i kommunen, samtidig som det er innbyggere i kommunen som får opplæring i andre kommuner.

Av kommuner som gir grunnskoleopplæring for voksne i egen kommune, har 187 kommuner deltakere med ordinær undervisning, mens 143 kommuner har deltakere med spesialundervisning.

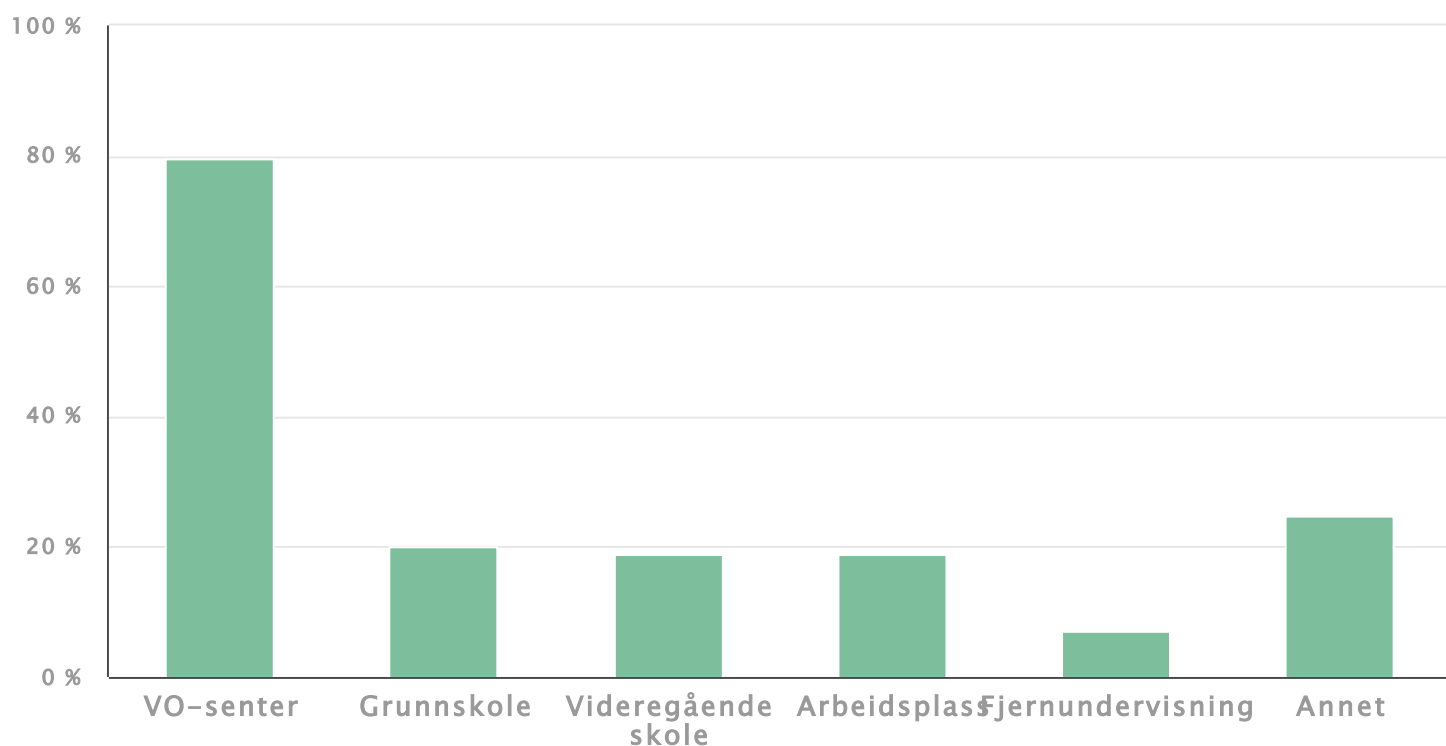
Noen kommuner har ikke innbyggere som mottar grunnskoleopplæring for voksne. Dette kan skyldes at det ikke bor noen i kommunen som har behov for slik opplæring, eller at de som har behovet ikke kjenner godt nok til tilbudet og rettighetene sine til slik opplæring.

Mange gir opplæring ved arbeidsplassen

Voksenopplæringsenter (VO- senter) er det vanligste undervisningsstedet for voksenopplæring. 19 prosent av voksenopplæringsenhetene tilbyr også opplæring på arbeidsplassen.

Diagram | Tabell | Last ned

Andel enheter som tilbyr voksenopplæring på hvert undervisningssted (flere svar mulig)

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Andel enheter som tilbyr voksenopplæring på hvert undervisningssted (flere svar mulig)

	VO-senter	Grunnskole	Videregående skole	Arbeidsplass	Fjernundervisning	Annet
Andel	80,0 %	20,0 %	19,0 %	19,0 %	7,0 %	25,0 %

Kilde: Utdanningsdirektoratet

De aller fleste enhetene som tilbyr voksenopplæring tilbyr dette på dagtid, men 9 prosent tilbyr opplæring på kveldstid. De fleste som tilbyr opplæring på kveldstid, tilbyr også opplæring på dagtid.